

Adam R. SZROMEK
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania
Instytut Ekonomii i Informatyki

CECHY ATRAKCYJNOŚCI POLSKICH UZDROWISK

Streszczenie. Artykuł prezentuje wyniki badań ankietowych dotyczących oceny atrakcyjności trzech polskich uzdrowisk (Krynica, Polanica i Kołobrzeg). Analiza dotyczy zarówno próby oszacowania, które z cech wpływają najbardziej na ogólną ocenę atrakcyjności uzdrowiska, jak i tego, czy występują różnice w ocenach kuracjuszy z uzdrowisk będących na odmiennym poziomie rozwoju funkcji uzdrowiskowej oraz między kuracjuszami, którzy sami decydują o miejscu kuracji oraz za których zdecydowali inni.

THE ATTRACTIVENESS FEATURES OF THE POLISH SPAS

Summary. The publication presents the results of the survey concerning the evaluation of the attractiveness of the three Polish spas (Krynica, Polanica and Kołobrzeg). The analysis concerns both attempt to estimate which of the features affecting the total score of the attractiveness of the resort, as well as whether there are differences in the score of the visitors from spas who are at different stages of the development of spas function, and between the spa visitors, who themselves decided about location of treatment and this visitors who have not decided by themselves.

1. Wprowadzenie

Współczesne uzdrowiska coraz częściej są obszarami polifunkcyjnymi, na których pełni się zróżnicowane role społeczno-gospodarcze. Wśród nich kluczowe wydają się być liczne specjalizacje funkcji turystycznej. Obecnie, w dobie transformacji prywatyzacyjnej zakładów uzdrowiskowych, zauważa się nie tylko działalność wynikającą z realizacji funkcji uzdrowiskowej, która dominowała na tych obszarach jeszcze dwie dekady temu, ale coraz częściej są to pobyty o zróżnicowanych celach i charakterze pobytu.

Występowanie przewagi pobytów, których podstawą było skierowanie na leczenie uzdrowiskowe, sprawiało, że opinia kuracjuszy na temat atrakcyjności uzdrowiska i podejmowanej na tych obszarach działalności miała umiarkowane znaczenie dla lokalnej gospodarki, gdyż wpływ tychże opinii nie miała istotnego związku z dochodami tych obszarów. Współcześnie, gdy w polskich uzdrowiskach spotyka się więcej typowych turystów uzdrowiskowych, przybywających na własny koszt, niż kuracjuszy skierowanych na leczenie uzdrowiskowe przez fundusze ubezpieczeniowe, znaczenie percepcji odbioru oferty uzdrowiskowej przez odwiedzających zwiększa się. Obserwując oferty i walory wielu uzdrowisk można zauważyć, iż świadomość znaczenia atrakcyjności obszaru turystycznego wśród włodarzy gmin uzdrowiskowych i ich mieszkańców wciąż wzrasta. Dbalność o pozytywną opinię na temat uzdrowiska staje się wspólnym celem na ogół konkurujących ze sobą przedsiębiorców. Również niewielu włodarzy uzdrowiskowych pozwoli sobie na ignorowanie niszczących kamienic lub tolerowanie nawet małych zakładów przemysłowych w centrum miejscowości.

Warto zatem podjąć dyskusję na temat tego, jakie cechy współczesnych uzdrowisk (w opinii odwiedzających) najbardziej wpływają na ogólną ocenę atrakcyjności tych obszarów? Interesujące jest również to, czy występują istotne różnice między poszczególnymi ocenianymi kategoriami w uzdrowiskach reprezentujących odmienny poziom rozwoju funkcji uzdrowiskowej? Zważając na fakt, iż w uzdrowiskach przebywają zarówno kuracjusze, którzy sami wybrali określone uzdrowisko jako miejsce swojego pobytu, jak i tacy, którzy nie mieli żadnego wpływu na wybór miejsca odbywania kuracji, istotne staje się również poznanie różnic w ich opiniach na temat tego samego uzdrowiska. Zbadanie powyższych zagadnień staje się zarazem celem niniejszego artykułu.

2. Atrakcyjność obszaru uzdrowiskowego

Przegląd badań dotyczących atrakcyjności turystycznej obszarów recepcji turystycznej na obszarze Polski ujawnia niewielką aktywność naukową w tym kierunku, która dotyczyła na ogół zróżnicowanych obszarów pełniących funkcję turystyczną. Niezwykle rzadko badaniu podlegała atrakcyjność uzdrowisk. Nie spotyka się jednak pogłębionych badań dotyczących różnic w postrzeganiu atrakcyjności tego samego uzdrowiska przez różnych odbiorców, ani ogólnej oceny uzdrowisk różniących się poziomem rozwoju funkcji uzdrowiskowej.

Wydaje się, iż analizując atrakcyjność obszaru w pierwszej kolejności należy skupić się na tym co tę atrakcyjność wywołuje, czyli wprost na atrakcjach turystycznych.

Z. Kruczek [4] stwierdza, że atrakcje turystyczne obszaru to wszystkie elementy składowe produktu turystycznego (walory miejsca i wydarzenia, obiekty i autentyczne wytwory kultury wyższej) oznaczone jako szczególne, mające zdolność przyciągania turystów i decydujące

o tym, że wybierają oni dany obszar, a nie inny. Połączone z usługami turystycznymi tworzą produkt turystyczny.

Tym samym uzdrowiska, jako specyficzne obszary turystyczne, na terenie których realizowana jest funkcja uzdrowiskowa również podlegają tej definicji. Dlatego w kolejnej pracy Z. Kruczka [5] można znaleźć szczegółowe wskazania tych elementów produktu uzdrowiskowego, które mają zdolność przyciągania kuracjuszy. Są to m.in. parki uzdrowiskowe, pijalnie, deptaki, a nawet zabytkowe wille, które obok walorów przyrodniczych i oferowanych usług mogą kreować opinię o uzdrowisku. Obserwacje Z. Kruczka ograniczają się jednak do oceny deskryptywnej, która nie jest oparta na badaniach empirycznych, przez co wymagają uzupełnienia o ocenę samych odwiedzających.

Aspekt deskryptywny wspomnianych prac uzupełniają badania A. Hadzika, M. Żemły, J. Staszewskiej, D. Żyłak i A.R. Szromka [10] [14] [3] [12], którzy swoją uwagę skupiają na zagadnieniach oceny atrakcyjności obszarów turystycznych, w tym właśnie na bezpośredniej ocenie obszarów uzdrowiskowych przez odwiedzających. W badaniach wspomnianych autorów podkreśla się zarówno aspekt definiowania urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego jako atrakcji turystycznych [12], jak i analizuje różnice między określonymi grupami kuracjuszy dla oceny m.in. atrakcyjności uzdrowisk [10], a także wskazuje stronniczość turystów względem ich rodzimej oferty turystycznej [14] [3].

Ważne, z punktu widzenia oceny atrakcyjności obszaru turystycznego – wydają się prace dotyczące zjawiska zmiany sposobu postrzegania obszarów destynacji w kolejnych fazach rozwoju funkcji turystycznej obszaru. Jednym ze współczesnych badaczy podejmujących to zagadnienie w aspekcie teoretycznym jest D. Buhalis [1], który dostarcza wiedzy na temat relacji oceny atrakcyjności oraz innych kategorii społecznych i marketingowych, zestawiając je w tabelę porównawczą, rozwijaną również przez innych badaczy o kolejne zależności [11].

Z kolei J.O. Lundgren [6] oraz S. Lundtorp i S. Wnahill [7] w swoich pracach, analizujących ocenę atrakcyjności obszaru przy okazji modyfikacji koncepcji Tourism Area Life Cycle (TALC) R. W. Butlera [2], wskazują, iż zmiany w postrzeganiu atrakcyjności obszaru obserwowane w czasie mają przebieg odwrotny do tego, jaki prezentuje krzywa obrazująca liczbę turystów przybywających na badany obszar w poszczególnych fazach rozwoju miejscowości turystycznej. Pozwoliło to na zobrazowanie odwrotnej zależności, jaka występuje między percepcją dotyczącą atrakcyjności obszaru i liczbą odwiedzających miejscowość turystyczną.

A.R. Szromek [11] zauważa, iż zmiana atrakcyjności obszaru jest zarazem cechą łączącą koncepcję TALC R.W. Butlera [2] z koncepcją psychogramu S.C. Ploga [8] [9], gdyż zmiana dominującego typu turysty również wiąże się z gęstością zaludnienia obszaru oraz jakością i ilością infrastruktury, która powstała wskutek zmieniających się potrzeb dominującej grupy turystów oraz ekspansji przestrzennej przemysłu turystycznego. To z kolei powoduje zmianę w sposobie postrzegania obszaru przez określony typ turystów.

3. Badania atrakcyjności uzdrowiska

We wprowadzeniu do niniejszego artykułu wysunięto hipotezy mówiące, iż atrakcyjność uzdrowisk może być postrzegana odmiennie przez określony typ kuracjusza (decydenta/niedecydenta), ale również może być zależna od poziomu rozwoju funkcji turystycznej obszaru. Kluczowe jednak jest zidentyfikowanie cech mających wpływ na atrakcyjność uzdrowiska. Dla zweryfikowania stawianych hipotez i podejmowanych zagadnień wykorzystano wyniki badań przeprowadzonych w dwóch polskich uzdrowiskach, tj. Krynica i Polanica w 2011 roku. Badania własne autora porównano z wynikami innych badań, przeprowadzonych w Kołobrzegu.

Zatem podstawą realizacji zdefiniowanego na wstępie celu badawczego są badania ankietowe wykonane na próbie 835 osób przebywających w dwóch polskich uzdrowiskach (Polanica Zdrój i Krynica Zdrój). Badania przeprowadzono w maju 2011 roku w parkach zdrojowych obu wymienionych uzdrowisk. Ankietę przeprowadzono wyłącznie wśród niebędących rezydentami uzdrowisk, a zatem osób przybyłych tam w celach turystycznych (zdrowotnych, poznawczych, religijnych, wypoczynkowych, profilaktycznych itp.). Ankiety wypełniane były przez przeszkolonych w tym celu ankierów, podczas rozmów z kuracjuszami. Próba badawcza była reprezentatywna w obu uzdrowiskach, co pozwoliło na przyjęcie 5% błędu statystycznego oraz współczynnika ufności na poziomie 0,95.

Wybór Polanicy i Krynicy spośród wszystkich polskich gmin uzdrowiskowych wynikał z odmiennego charakteru rozwoju tych obszarów (mierzonego liczbą przybywających tam turystów w ciągu roku oraz wskaźnikiem funkcji uzdrowiskowej [13]). Analizując postać pięcioletniego szeregu czasowego wybrano te uzdrowiska, które mają odmienny kierunek i dynamikę zmian liczby odwiedzających (w ujęciu rocznym), a zarazem prezentują odmienny poziom funkcji uzdrowiskowej. Z grupy uzdrowisk o stałym wzroście liczby odwiedzających wybrano Krynice Zdrój, natomiast z grupy uzdrowisk odnotowujących malejący trend liczby odwiedzających wybrano Polanicę Zdrój.

Wybór uzdrowisk zweryfikowano miarami rozwoju funkcji uzdrowiskowej, obliczając ich poziom na podstawie autorskiego, syntetycznego wskaźnika funkcji uzdrowiskowej obszaru [13]. Jego budowa została oparta na potencjale uzdrowiska, poziomie funkcji uzdrowiskowej oraz jej ugruntowaniu (tzw. zdefiniowaniu funkcji uzdrowiskowej).

Próba badawcza składała się w 54,8% z kobiet oraz 45,2% z mężczyzn. Badanych podzielono również na tych, którzy samodzielnie zdecydowali o wyborze miejsca wypoczynku (tzw. decydenci), których było 57,8% oraz tych, którzy przebywali w określonym uzdrowisku nie decydując o wyborze miejsca kuracji (tzw. nie decydenci) – 42,2%. Badanych podzielono również na kuracjuszy (czyli osoby przybyłe do uzdrowiska głównie w celach zdrowotnych i pozostające pod opieką lekarza uzdrowiskowego - 36,2%) i pozostałych turystów (63,8%).

Badanym postawiono kilkanaście pytań, wśród których kluczową rolę dla realizacji celu niniejszego artykułu miały pytania o ocenę poszczególnych cech atrakcyjności uzdrowiska. Zapytano też o ogólną ocenę atrakcyjności obszaru i na tej podstawie możliwe było również określenie wpływu poszczególnych cech na ogólną ocenę atrakcyjności uzdrowiska.

Wyniki przeprowadzonych badań własnych porównano z wynikami uzyskanymi podczas innych badań, przeprowadzonych przez autora wspólnie z A. Hadzikiem [3]. Tym samym oceny atrakcyjności uzdrowiska Kołobrzeg dokonano na podstawie badań pilotażowych, przeprowadzonych w lipcu 2009 roku na próbie 52 losowo wybranych gości uzdrowiska. Niestety niska wielkość próby wymusza przyjęcie dopuszczalnego błędu statystycznego na poziomie $\pm 10\%$, przy istotności $p=0,05$.

Warto dodać, iż wartość syntetycznego wskaźnika funkcji uzdrowiskowej dla Kołobrzegu ($U=15,49$) jest wyższa niż ma to miejsce w przypadku Krynicy ($U=12,75$) oraz znacząco wyższa niż w przypadku Polanicy ($U=0,96$).

4. Wnioski z badań empirycznych i porównań

Porównaniu poddano dwie kwestie, wynikające z zastosowania dwóch podziałów. Pierwszy dotyczący dwóch typów kuracjuszy (decydentów i nie decydentów) oraz odrębnego poziomu rozwoju funkcji uzdrowiskowej (mierzonej kierunkiem zmian liczby odwiedzających rokrocznie i poziomem wskaźnika funkcji uzdrowiskowej).

4.1. Dwa uzdrowiska i ich ocena

Analizując odpowiedzi respondentów przebywających w dwóch analizowanych uzdrowiskach (w Krynicy i Polanicy) można zauważyć określoną gradację ocenianych cech, która w kilku przypadkach odznacza się nieistotną statystycznie różnicą przeciętnych ocen ($p>0,05$).

Nie zauważa się np. różnicy między oceną jakości infrastruktury leczniczej ($p=0,5763$), infrastruktury hotelowej ($p=0,3839$) oraz jakości usług gastronomicznych ($p=0,8143$). Wydaje się, iż regulacje prawne, dotyczące standardów zakwaterowania, leczenia uzdrowiskowego oraz gastronomi pozwalają na stabilizację oceny tych kwestii bez względu na poziom rozwoju funkcji uzdrowiskowej, a nawet kierunek jej rozwoju. W tym względzie dziwić może istotna różnica przeciętnych ocen jakości usług przyrodoleczniczych w obu uzdrowiskach ($p=0,0152$).

Istotne statystycznie różnice ocen zauważa się w przypadku takich kwestii, jak:

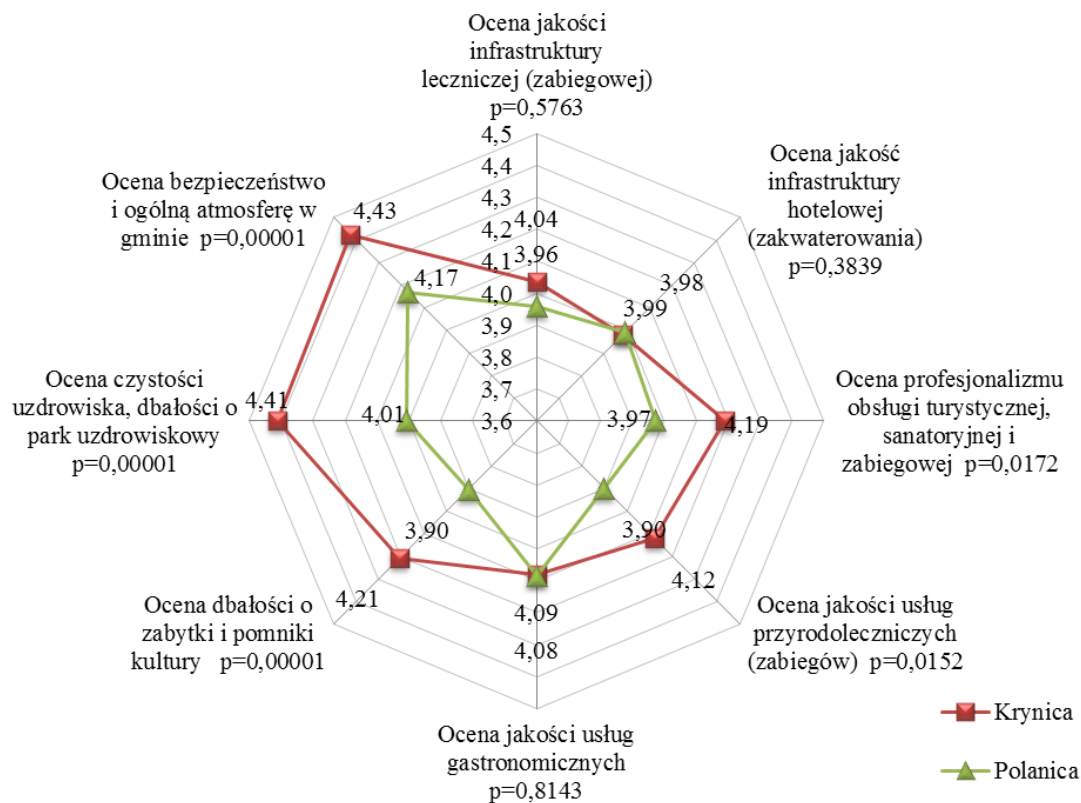
- ocena bezpieczeństwa i ogólnej atmosfery obszaru ($p<0,0001$),
- ocena czystości uzdrowiska i dbałości o park uzdrowiskowy ($p<0,0001$),

- ocena dbałości o zabytki i pomniki kultury ($p < 0,0001$),
- ocena profesjonalizmu obsługi turystycznej, sanatoryjnej i zabiegowej ($p = 0,0172$).

Rysunek 1 prezentuje uśrednione oceny przyznane przez kuracjuszy w obu uzdrowiskach oraz ogółem. Warto zauważyć, iż cechy, wobec których zaobserwowano istotne różnice ocen respondentów za każdym razem były wyższe w przypadku uzdrowiska Krynica, wykazującego wzrost liczby kuracjuszy w ciągu ostatnich 5 lat oraz wyższą wartość wskaźnika funkcji uzdrowiskowej od Polanicy. Zjawisko to może być zatem sygnałem potwierdzającym, iż uzdrowiska o lepiej rozwiniętej funkcji uzdrowiskowej są lepiej oceniane przez kuracjuszy. Czy fakt ten potwierdza również zależności, jakie występują między oceną poziomu atrakcyjności obszaru i poziomem jego rozwoju? Wydaje się to prawdopodobne, choć ujęcie statyczne (prezentowane w omawianych badaniach) ani nie potwierdza tego, ani nie zaprzecza. Pełna weryfikacja tych hipotez wymaga podjęcia badań o charakterze dynamicznym, a zatem powtarzanych, np. corocznie i porównanie wyników z krzywą liczby odwiedzających.

Trzeba jednak nadmienić, iż biorąc pod uwagę wiedzę dotyczącą modeli ewolucji obszarów turystycznych, przebieg krzywej oceny atrakcyjności obszaru rzeczywiście wykazuje odwrotną zależność w relacji do liczby przybywających tam turystów, ale tylko przy założeniu, że w tym czasie profil turysty nie ulegnie zmianie. Tymczasem dzięki badaniom S.C. Ploga wiadomo, że zmiany w zagospodarowaniu obszaru turystycznego sprawiają, że turyści tęskniący za obszarem niezdołanym przez turystykę masową (allocentrycy) są niechętni pobytom w miejscach, gdzie się ona pojawia. Tym samym zależność ta jest prawdziwa wobec tego typu turysty, ale nie będzie prawdziwa w sytuacji, gdy badaniu zostanie poddany turysta o typie psychocentryka, który woli spokojne i samodzielne poznawanie wąskich uliczek i kolorytu miejscowej kultury niż gwar zatłoczonych miejsc rozrywki. Rzecz jasna, na ogół obszar turystyczny gości zarówno allocentryków, jak i psychocentryków, a o charakterze miejsca często decyduje większość, czyli zależy od tego, który z typów jest dominujący.

Wynika stąd wniosek, czy poziom atrakcyjności obszaru nie jest na ogół stabilny z okresowymi wahaniami, wynikającymi ze zmian struktury typologicznej odwiedzających? Zważając na fakt, iż respondentami byłiby odwiedzający o różnych typach psychograficznych w kolejnych okresach ewolucji obszaru turystycznego można stwierdzić, iż niezadowoleni byłiby zazwyczaj w mniejszości. Świadczy o tym charakter zmian typologicznych odwiedzających, zgodnie z koncepcją S.C. Ploga [8] [9]. W pierwszej fazie rozwoju obszaru turystycznego dominującą grupę stanowią allocentrycy (początkowo wysoko oceniający atrakcyjność obszaru, a później coraz gorzej). W późniejszych fazach zaczynają dominować psychocentrycy (których ocena wzrasta wraz z rozwojem infrastruktury obszaru). Oznacza to relatywne zrównoważenie i utrzymanie wysokiej oceny ogólnej, dzięki odczuwaniu wysokiej atrakcyjności obszaru przez dominującą grupę odwiedzających.

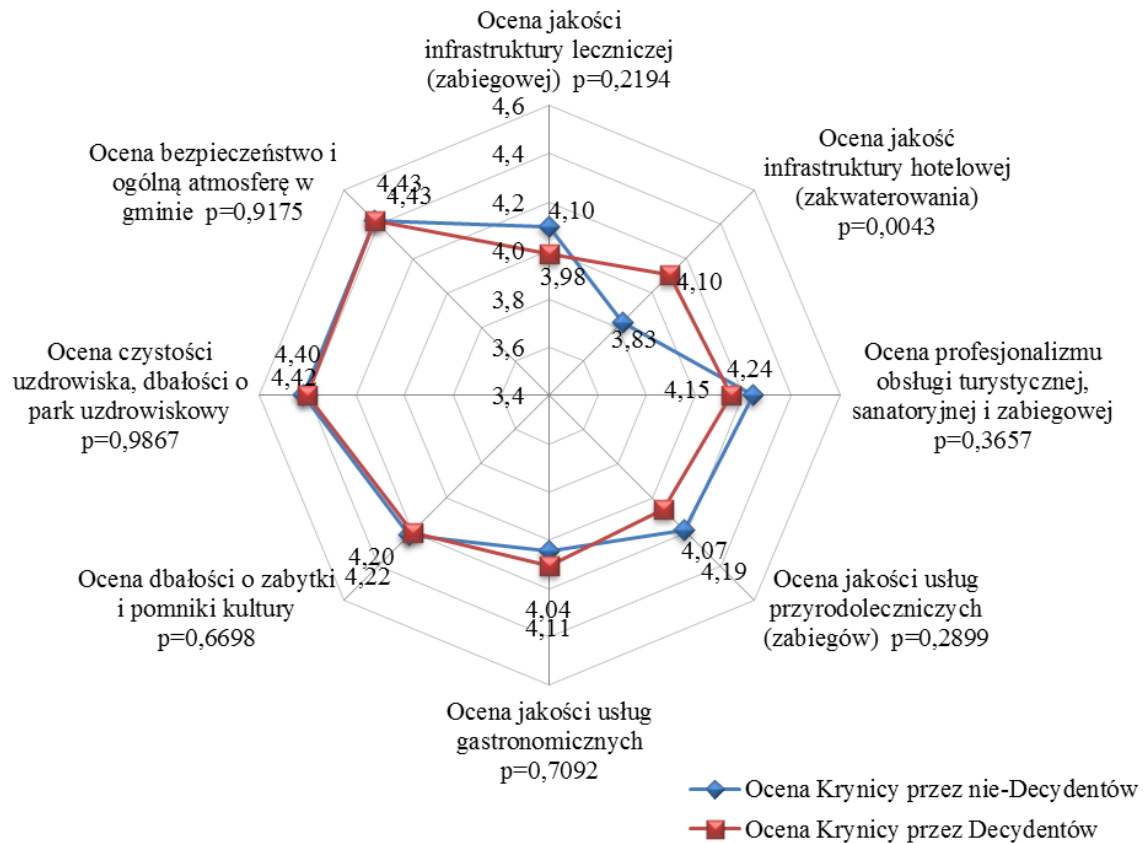

Rys. 1. Ocena atrakcyjności Krynicy i Polanicy
 Fig. 1. Attractiveness score of Krynica and Polanica

4.2. Dwa uzdrowiska i dwa typy kuracjuszy

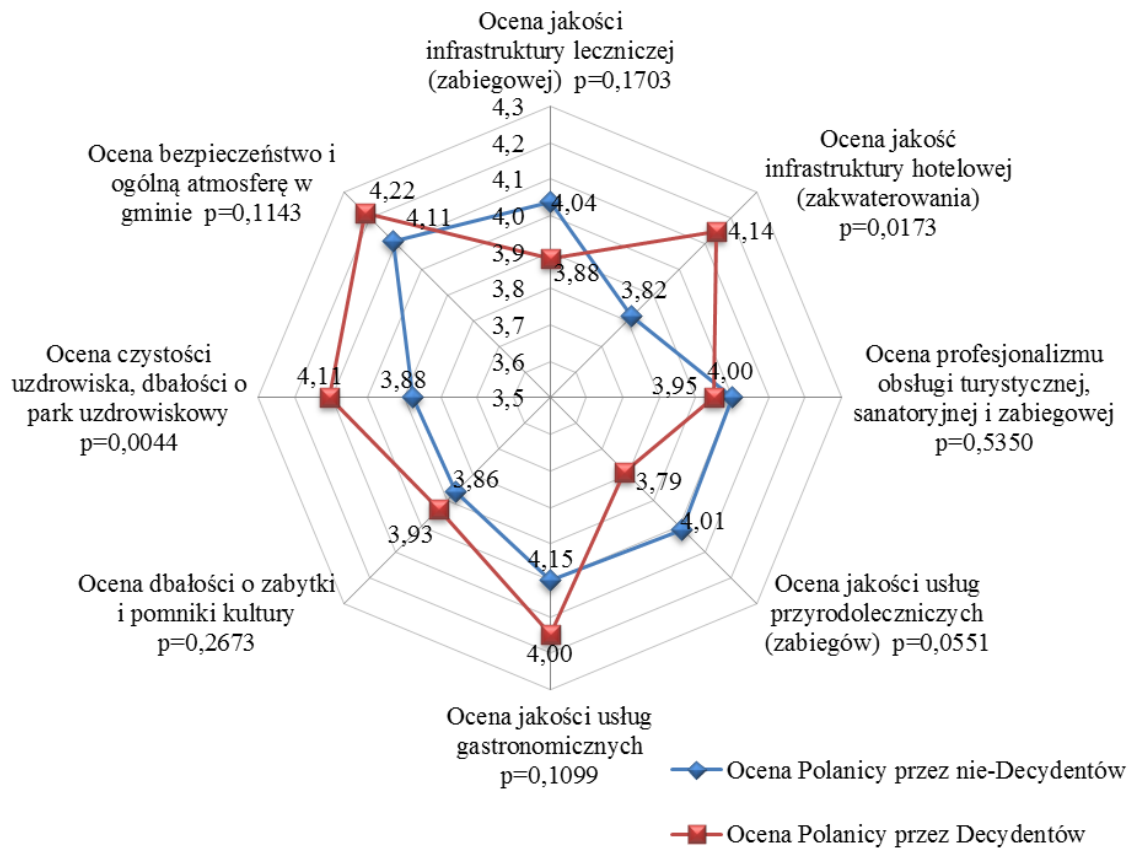
Ocena osób, które same zdecydowały o miejscu pobytu oraz tych, którym określone uzdrowisko zostało narzucone na ogół jest podobna (nie zauważa się istotnego statystycznie zróżnicowania średnich ocen). Odmienna sytuacja występuje jedynie w przypadku dwóch cech (zróżnicowanie ocen jest istotne). Pierwsza różnica dotyczy oceny jakości infrastruktury hotelowej ($p=0,0173$), natomiast druga to ocena czystości uzdrowiska i dbałości o park zdrojowy ($p=0,0044$). W obu przypadkach osoby, które same zdecydowały o miejscu pobytu oceniały obie cechy istotnie wyżej (rys. 2).

Wynik ten dotyczy Polanicy, jako uzdrowiska o malejącej liczbie odwiedzających. Jednak analizując Krynice, jako reprezentanta uzdrowiska, w którym odwiedzających rokrocznie przybywa, uzyskano podobne wyniki. Jediną istotną statystycznie różnicę ocen zauważa się w przypadku jakości infrastruktury hotelowej ($p=0,0043$). Ponownie to osoby, które same zdecydowały o miejscu wypoczynku oceniły tę cechę wyżej (rys. 3). Wydaje się to jednak zrozumiałe, gdyż same wybrały warunki własnego zakwaterowania (odmiennie od niedecydentów).

Rys. 2. Ocena atrakcyjności Krynicy
Fig. 2. Attractiveness score of Krynica

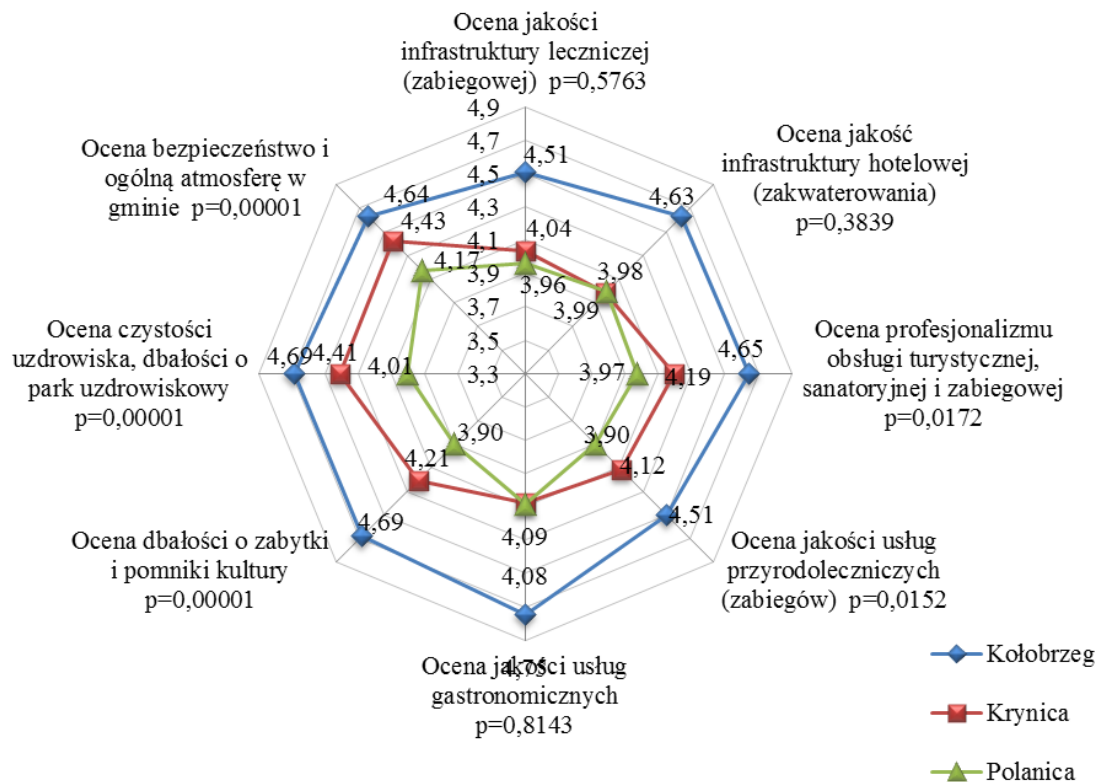
Wartości wskaźnika funkcji uzdrowiskowej oszacowane dla poszczególnych uzdrowisk wskazują, iż jednym z najlepiej rozwiniętych polskich uzdrowisk jest Kołobrzeg. Ocena atrakcyjności uzdrowiska dokonana przez kuracjuszy tam przebywających wskazuje na jeszcze wyższe (nominalnie) oceny poszczególnych aspektów (rys. 4). Potwierdza to zarazem spodziewaną zależność między poziomem rozwoju funkcji uzdrowiskowej oraz oceną atrakcyjności uzdrowiska (względem analizowanych cech). Jednak zważając na fakt, iż wskaźnik funkcji uzdrowiskowej został oparty na trzech aspektach (tj. zdefiniowanie funkcji uzdrowiskowej, stopień rozwoju funkcji uzdrowiskowej oraz potencjał uzdrowiskowy), należy stwierdzić, iż ocena atrakcyjności uzdrowiska nie jest zależna od liczby odwiedzających, ale od poziomu rozwoju funkcji uzdrowiskowej.

Rys. 3. Ocena atrakcyjności Polanicy
Fig. 3. Attractiveness score of Polanica

Porównując rys. 2 i 3 można zauważyć również, że w Polanicy występuje większa polaryzacja poziomu jakości zakwaterowania osób samodzielnie i niesamodzielnie wybierających uzdrowisko niż ma to miejsce w Krynicy. Świadczą o tym znaczące rozbieżności ocen osób skierowanych na leczenie (jest to zarazem grupa osób niemających wpływu na miejsce leczenia) i tych którzy przybyli do uzdrowiska z własnego wyboru, samodzielnie wybierając je na miejsce kuracji.

Nieco inaczej jest w przypadku infrastruktury gastronomicznej i przyrodoleczniczej, jednak to wynika z faktu korzystania ze wspólnych pomieszczeń (dla decydentów i niedecydentów). Interesujące jest jednak to, iż decydenci wyżej oceniają zasoby przyrodnicze i antropogeniczne obszaru niż niedecydenci. Być może należy tę obserwację traktować jako potwierdzenie poprzednio zauważonego faktu, iż to osoby samodzielnie wybierające miejsce wypoczynku oceniają je wyżej ze względu na fakt, iż wybór był podyktowany procesem decyzyjnym, uwzględniającym alternatywy (inaczej niż w przypadku kuracjuszy skierowanych na leczenie przez ubezpieczyciela).

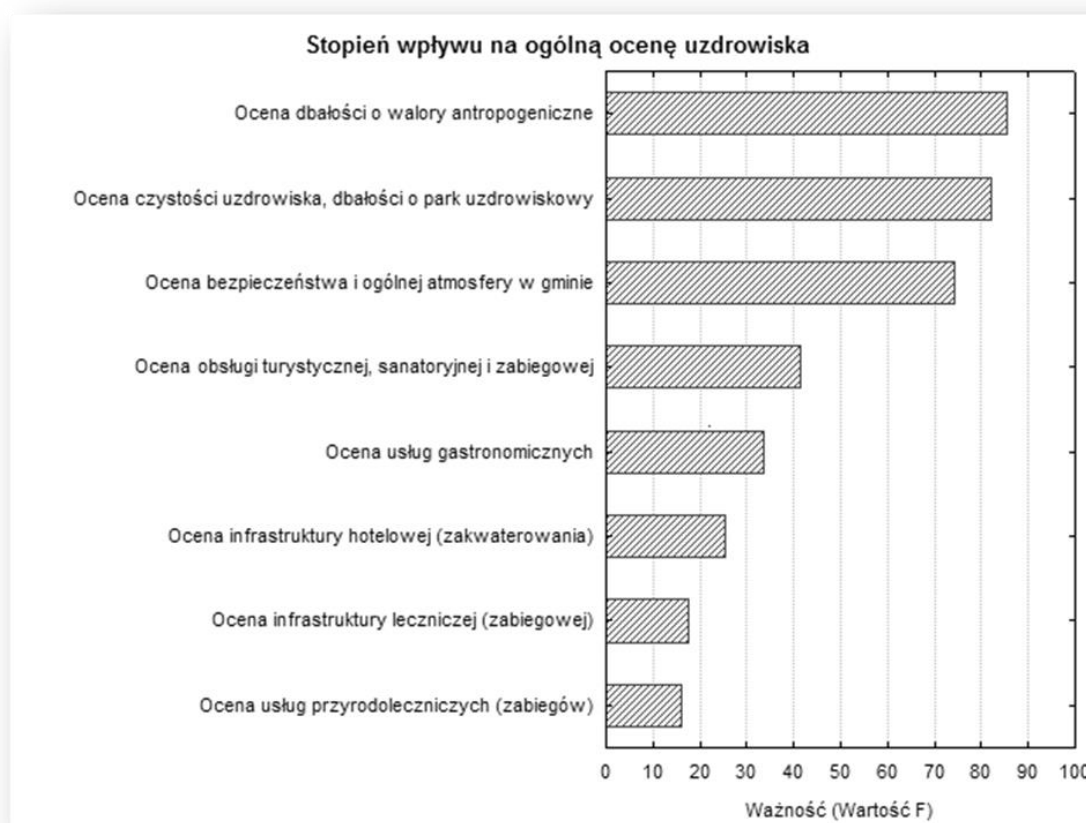
Rys. 4. Ocena atrakcyjności trzech uzdrowisk
 Fig. 4. Attractiveness score of the three spas

5. Wpływ określonych cech na ocenę atrakcyjności uzdrowiska

Respondenci oceniając poszczególne aspekty uzdrowiska zostali również poproszeni o podanie ogólnej oceny atrakcyjności uzdrowiska. Ocena ta była określana po podaniu ocen częściowych (poszczególnych aspektów), co zarazem umożliwiło określenie wpływu poszczególnych not na ocenę ogólną (tym razem bez podziału na typ kuracjusza i poziom funkcji uzdrowiskowej).

Analiza statystyczna wykazała, iż na notę ogólną największy wpływ miała ocena dbałości o walory antropogeniczne, ocena czystości uzdrowiska (szczególnie parku uzdrowiskowego) oraz ocena bezpieczeństwa w uzdrowisku i jego atmosfera. Te trzy cechy wydają się być decydujące o ocenie atrakcyjności uzdrowiska, co oznacza, że respondenci w pierwszej kolejności analizowali stan otoczenia przyrodniczego i antropogenicznego, a dopiero w drugiej kolejności stan infrastruktury hotelowej, gastronomicznej i zabiegowej.

Na uwagę zasługuje również fakt, iż ocena bazy hotelowej wpływa na ogólną atrakcyjność uzdrowiska znacząco słabiej niż większość cech, a w relacji do oceny stanu walorów antropogenicznych jest nieznaczna. Wydaje się zatem, iż kuracjusze bardziej cenią atrakcyjność miejsca niż infrastruktury, z której korzystają na co dzień.

Rys. 5. Ogólna ocena atrakcyjności uzdrowiska

Fig. 5. Total attractiveness score of spas

Testy statystyczne wykazują znaczącą dominację walorów, do których dostęp mają wszyscy odwiedzający, a nie jedynie wycieczkowicze lub turyści. To właśnie ta grupa walorów ma największy wpływ na ogólne postrzeganie atrakcyjności uzdrowiska, co zarazem można traktować jako rekomendację dla włodarzy gmin uzdrowskich.

6. Podsumowanie

Celem artykułu była próba odpowiedzi na trzy zasadnicze kwestie:

- jakie cechy współczesnych uzdrowskich (w opinii odwiedzających) najbardziej wpływają na ogólną ocenę atrakcyjności tych obszarów?
- Czy występują istotne różnice ocen między poszczególnymi kategoriami w uzdrowskich reprezentujących odmienny poziom rozwoju funkcji uzdrowskiej?
- Czy występują istotne różnice w opiniach różnych typów kuracjuszy na temat tego samego uzdrowskiego?

Badania przeprowadzone w dwóch polskich uzdrowiskach (Polanicy i Krynicy) w 2011 roku oraz badania przeprowadzone w 2009 roku w Kołobrzegu pozwoliły ustalić, iż:

- wśród cech mających największy wpływ na ogólną ocenę atrakcyjności uzdrowiska są noty dotyczące dbałości o zabytki i pomniki kultury, czystości uzdrowiska i dbałości o park uzdrowiskowy oraz bezpieczeństwa i ogólnej atmosfery w uzdrowisku,
- wyższe noty w poszczególnych ocenianych kategoriach wystąpiły w uzdrowiskach o wyższym poziomie rozwoju funkcji uzdrowiskowej, mierzonej wskaźnikiem funkcji uzdrowiskowej,
- ocena atrakcyjności uzdrowiska wskazana przez kuracjuszy, którzy sami zdecydowali o miejscu kuracji, a także tych, którzy otrzymali skierowanie właśnie do niewybranego przez nich uzdrowiska jest bardzo podobna, a jedyne różnice zauważa się w aspektach dotyczących zakwaterowania oraz czystości w uzdrowisku.

Szczególnie interesująca jest spodziewana zależność między poziomem rozwoju funkcji uzdrowiskowej oraz oceną atrakcyjności uzdrowiska. Tym samym można zweryfikować dotychczasowe badania autora i stwierdzić, iż ocena atrakcyjności uzdrowiska nie zawsze jest zależna od liczby odwiedzających, ale czasem od poziomu rozwoju funkcji uzdrowiskowej.

Osoby, które same zdecydowały o miejscu wypoczynku oceniły niektóre cechy (np. zakwaterowanie) wyżej. Wydaje się to jednak zrozumiałe, gdyż same wybrały warunki własnego zakwaterowania (odmiennie od nie decydentów).

Jako jeden z kluczowych wniosków niniejszej pracy jest przypuszczenie, iż w całym okresie ewolucji obszaru uzdrowiskowego ocena poziomu atrakcyjności obszaru jest stabilna, choć zauważalne są okresowe wahania ocen respondentów. Wniosek ten wynika z założeń dotyczących zmian struktury typologicznej odwiedzających (zgodnych z koncepcją S.C. Ploga) oraz konsekwencji tego założenie, które wskazują na możliwość, iż na ogół niezadowoleni respondenci byłiby zazwyczaj w mniejszości.

Badania wykazały, iż na ogólną ocenę atrakcyjności uzdrowiska największy wpływ miała ocena dbałości o walory antropogeniczne, ocena czystości uzdrowiska (szczególnie parku uzdrowiskowego) oraz ocena bezpieczeństwa w uzdrowisku i jego atmosfera. Zwiększenie próby badawczej o kolejne uzdrowiska może uzupełnić wiedzę na temat zmian atrakcyjności uzdrowisk oraz zweryfikować uzyskane wyniki.

Bibliografia

1. Buhalis D.: Marketing the Competitive Destination of the Future. „Tourism Management” Vol. 21, 2000, pp. 97-116.

2. Butler R.W.: The Concept of the Tourism Area Cycle Evolution: Implications for Management of Resources. "The Canadian Geographers", Vol. 24/1, Canada 1980, pp. 5-12.
3. Hadzik A., Szromek A.R., Żylak D., Konkurencyjność produktu turystyki uzdrowiska Kołobrzeg. Znaczenie innowacyjnych usług i infrastruktury prozdrowotnej. Acta Scientiarum Polonorum – Oeconomia Nr 9 (4) 2010, GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI, SGGW, Warszawa 2010, s. 153-164.
4. Kruczek Z.: Atrakcje turystyczne. Fenomen, typologia, metody badań, Monografia nr 10, Proksenia, Kraków 2011, s. 18.
5. Kruczek Z.: Atrakcyjność turystyczna uzdrowisk karpackich, [w:] Uzdrowiska i ich funkcja turystyczno-lecznicza. Monografia 13. Wyd. Proksenia, Kraków 2012, s. 59-72
6. Lundgren J.O.: An empirical interpretation of the TALC: Tourist Product Life Cycles in the Eastern Townships of Quebec, [in:] R.W. Butler (ed.): The tourism area life cycle, Vol. 1 Applications and modifications. Channel View Publications, Clevedon, Buffalo, Toronto 2006, pp. 91-106.
7. Lundtorp S., Wanhill S.: Time path analysis and TALC stage demarcation, [in:] R.W. Butler (ed.): The tourism area life cycle Vol.2 Conceptual and theoretical issues. Channel View Publications, Clevedon-Buffalo-Toronto 2006, pp. 138-149.
8. Plog S.C.: Why Destination Areas Rise and Fall in Popularity. "The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly", Vol. 14, 1974, pp. 55-58.
9. Plog S.C.: Why Destination Areas Rise and Fall in Popularity. "The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly", Vol. 42, 2001, pp. 13-24.
10. Szromek A.R., Hadzik A., Staszewska J.: Charakterystyka cech odróżniających kuracjuszy kontraktowych i komercyjnych na przykładzie uzdrowiska Wysowa. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej w Gliwicach, s. Organizacja i Zarządzanie, z. 54, Gliwice 2010, s. 351-361.
11. Szromek A.R.: Rozwój obszarów turystycznych i uzdrowiskowych w koncepcjach S.C. Ploga i R.W. Butlera. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej w Gliwicach, s. Organizacja i Zarządzanie, z. 54, Gliwice 2010, s. 305-322
12. Szromek A.R.: Urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego jako atrakcje turystyczne dziedzictwa przemysłowego, [w:] T. Burzyński, A. Staszewska-Ludwiczak, K. Pasko (red.): Dziedzictwo poprzemysłowe jako element zrównoważonego rozwoju turystyki, Wyd. PARA (GWSH Katowice), Katowice 2009, s. 119-123.
13. Szromek A.R., Wskaźniki funkcji turystycznej. Koncepcja wskaźnika funkcji turystycznej i uzdrowiskowej. Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice 2012, s. 199.

14. Żemła M., Szromek A.R.: Symptomy stronniczości turystów w ocenie atrakcyjności krajowej oferty turystycznej na przykładzie Polki i Czech. Zeszyty Naukowe nr 697 Ekonomiczne Problemy Usług nr 82 – Popyt Turystyczny. Zagadnienia Podstawowe, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2012, s. 165-178.

Abstract

The publication presents the results of the survey concerning the evaluation of the attractiveness of the three Polish spas (Krynica, Polanica and Kolobrzeg). The analysis concerns both attempt to estimate which of the features affecting the total score of the attractiveness of the resort, as well as whether there are differences in the score of the visitors from spas who are at different stages of the development of spas function, and between the spa visitors, who themselves decided about location of treatment and this visitors who have not decided by themselves.